

14.06.2021

Asia/14

§ 471

Valtuutettu Alviina Alametsän toivomusponsi mielenterveystaitojen koulutuksen pilotoinnista yläkouluikäisille

HEL 2020-012237 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Reetta Vanhasen ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 4.11.2020 hyväksymän toivomusponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnien ehdottajalle sekä tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijän perustelut

Käsitellessään 4.11.2020 valtuutettu Alviina Alametsän aloitetta mielenterveyden ensiapukoulutuksesta oppilaille ja opettajille kaupunginvaltuusto hyväksyi aloitteentekijän toivomusponnen: "Hyväksyessään kaupunginhallituksen vastauksen kaupunginvaltuusto edellyttää, että Helsingin kaupunki selvittää mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointia yläasteikäisille nuorille, konsultoiden samalla aiheen parissa työskenteleviä mielenterveysjärjestöjä ja asiantuntijatahoja."

Kaupunginhallitus pitää tärkeänä, että mielenterveyden edistämiseen liittyviä teemoja pidetään yllä opetuksessa, ja että jo käytössä olevia ohjelmia käytetään systemaattisesti kouluissa osana opetusta. Kaupunginhallitus ei katso tarpeelliseksi erillisen mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointia, koska kouluissa on jo tartuttu mielen-

terveystaitojen vahvistamiseen kokonaisvaltaisesti ja panostettu henkilöstön hyvinvointiosaamisen kehittämiseen.

Hyvinvointitaitoja pidetään keskeisenä osana oppimista ja koulunkäyntiä, jolloin koulussa ei ole mielekästä erottaa hyvinvointitaitojen edistämistä opetuksesta irralliseksi kokonaisuudeksi. Hyvinvoinnin opettamisen tavoitteet sisältyvät opetussuunnitelmaan sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin. Koulun vuosittaiset toimenpiteet suunnitellaan ja kirjataan koulun toimintasuunnitelmaan sekä oppilashuoltosuunnitelmaan ja niiden toteutumista arvioidaan lukuvuoden päätteeksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden kehittämissuunnitelmassa suunnitellaan koko kaupunkitasoisesti lasten ja nuorten mielenterveyden edistämistä. Mielenterveyden palveluketjumallinnuksella on tarkoitus vahvistaa koulun roolia ennaltaehkäisyssä ja riskitekijöiden tunnistamisessa. Myös kiusaamisen vastainen ohjelma edistää mielenterveyttä ehkäisemällä kiusaamista, häirintää ja yksinäisyyttä.

On tärkeää varmistaa, että nuoret kokevat tullessa kuulluiksi ja saavansa koulusta modernia, kattavaa mielenterveystaitojen opetusta. Nuorten kohdalla mielekkäin koulutusmalli perustuu henkilökohtaiseen kohtaamiseen, kuuntelemiseen, toiminnallisuuteen ja asioiden käsitteilyyn osana kouluarkea. Mielenterveyden ensiaputaitokurssit, joita järjestetään Suomessa aikuisille, perustuvat luennoinnin sijaan toiminnallisiin harjoituksiin ja nuorten omaan pohdintaan ja keskusteluun. Käsiteltävät aiheet ovat herkkiä, ja vaativat erityistä asiantuntemusta. On tärkeää, että kouluttajalla on mielenterveyden ensiaputaitojen kouluttajan koulutus.

Mielenterveystaitoja voi opettaa joko oma opettaja, tai ulkopuolinen kouluttaja. Ulkopuolisen kouluttajan vahvuus voi olla se, että haastavien teemojen käsittely voi olla nuorelle helpompaa, kuin muusta kouluarjesta tutun opettajan kanssa. Lisäksi on syytä huomioida, että koska mielenterveyden ensiaputaidot eivät tällä hetkellä sisälly opettajakoulutukseen, opettajat tarvitsevat asiassa lisää välineitä ja resursseja.

Nuoret ovat toivoneet itse mielenterveystaitojen vahvistamista. Kouluissa annetaan koulutusta tekohengityksen tai muun ensiavun antamiseen, mutta nuoret eivät usein saa opetusta siihen, kuinka autetaan kaveria, jolla on paniikkikohtaus. Siksi mielenterveystaitojen ja mielenterveyden ensiaputaitojen lisäkoulutuksen pilotointi on perusteltua, ja osana pilotointia on syytä arvioida oppilaiden kokemuksia koulutuksen hyödyistä.

Kouluilla on hyvät mahdollisuudet hyvinvoinnin systemaattiseen ja kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Kouluilla on jo pitkään ollut käytössä erilaisia tunne- ja vuorovaikutusohjelmia kuten Askeleittain, Friends ja

Hyvän mielen koulu -ohjelmat, joihin kuuluu myös mielenterveystaitoja vahvistavia sisältöjä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on myös käynnissä Resetti-koulutuskonseptointi. Resetti on kokeilutoimintaa, jossa kehitetään lapsen ja nuoren kasvua ja hyvinvointia tukevaa ryhmätoiminnan ja perhe- luokan mallia. Toiminnalla tuetaan oppilaita haastavissa kehitysvaiheissa yhteisen jäsentämisen, konkreettisten suunnitelmien, taitojen opetteluun ja oppilaiden läheisten aikuisten tiivistetyn yhteistoiminnan avulla. Henkilöstön systemaattiset koulutukset on tarkoitus käynnistää syyslukukaudella 2021.

Perusopetuksen opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön hyvinvointiosaamisen kehittäminen on yksi painopistealue. Oppilashuoltohenkilöstöä on jo koulutettu lyhytterapeuttisiin mielenterveyshoitoihin. Opettajien hyvinvointiosaamista on lisätty mm. Resetti-koulutuksella ja Mima - Mielenterveystaitoja maahan muuttaneille oppilaille -koulutuksella. Osa kouluista on osallistunut tai parhaillaan osallistuu Hyvinvoinnin juurilla kouluyhteisöjen arjessa –valmennukseen, joka on yhteisövalmennusmalli perusopetuksen yhteisöllisen hyvinvointityön tueksi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, perusopetuksen oppilashuolto ja Curiosa ovat yhdessä kehittäneet kouluyhteisön hyvinvointityötä tukevan valmennusmallin, jota ohjaa pyrkimys luoda kouluista sellaisia yhteisöjä, joissa kaikki lapset ja nuoret voivat kokea turvallisuutta, osallisuutta ja arvostusta.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijat ovat perehtyneet tarjolla oleviin mielenterveyttä edistäviin koulutuksiin ja keskustelleet aiheen parissa työskentelevien asiantuntijoiden sekä nuorten kanssa. Asiantuntijoiden arvion mukaan mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointi ei tuo lisäarvoa opetussuunnitelman toteuttamiseen ja kouluissa jo tehtävään yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön. Lisäksi tarjolla olevan koulutuksen koulutuskustannukset jo yhden peruskoulun henkilöstön kouluttamiselle muodostuisivat suuriksi hinta-arvion ollessa noin 3 300 euroa. Nuoret itse korostivat hyvinvoinnin merkitystä osana opintoja ja kouluarkea.

Koronaepidemian aikana lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet ovat tulleet esille. Toimialalla on seurattu aktiivisesti hyvinvoinnin tilastoja ja tunnistettuun hyvinvointivajeeseen on suunnitteilla toimenpiteitä. Hyvinvointitietoa tullaan keräämään systemaattisesti kaikissa kouluissa samalla tavalla Koulun hyvinvointiprofiilia käyttäen. Näin saadaan kokonais käsitys hyvinvoinnin tilasta ryhmän, koulun ja koko kaupungin tasolla. Tulosten pohjalta suunnitellaan myös tarvittavia toimenpiteitä.

14.06.2021

Asia/14

Asiasta on saatu kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto. Vastaus on lausunnon mukainen.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginvaltuusto

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 04.05.2021 § 207

HEL 2020-012237 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän toivomusponnosta mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotoinnista yläasteikäisille nuorille:

Hyvinvointitaidot nähdään keskeisenä osana oppimista ja koulunkäyntiä, jolloin koulussa ei ole mielekäästä erottaa hyvinvointitaitojen edistämistä opetuksesta irralliseksi kokonaisuudeksi. Hyvinvoinnin opettamisen tavoitteet ovat olemassa opetussuunnitelmassa sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Koulun vuosittaiset toimenpiteet suunnitellaan ja kirjataan koulun toimintasuunnitelmaan sekä oppilashuoltosuunnitelmaan ja niiden toteutumista arvioidaan lukuvuoden päätteeksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden kehittämissuunnitelmassa suunnitellaan koko kaupunkitasoisesti lasten ja nuorten mielenterveyden edistämistä. Mie-

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

lenterveyden palveluketjumallinnuksella on tarkoitus vahvistaa koulun roolia ennaltaehkäisyssä ja riskitekijöiden tunnistamisessa. Myös kiusaamisen vastainen ohjelma edistää mielenterveyttä ehkäisemällä kiusaamista, häirintää ja yksinäisyyttä.

On tärkeää varmistaa, että nuoret kokevat tullessa kuulluiksi ja saavansa koulusta modernia, kattavaa mielenterveystaitojen opetusta. Nuorten kohdalla mielekkäin koulutusmalli perustuu henkilökohtaiseen kohtaamiseen, kuuntelemiseen, toiminnallisuuteen ja asioiden käsitteilyyn osana kouluarkea. Mielenterveyden ensiaputaitokurssit, joita järjestetään Suomessa aikuisille, perustuvat luennoinnin sijaan toiminnallisiin harjoituksiin ja nuorten omaan pohdintaan ja keskusteluun. Käsiteltävät aiheet ovat herkkiä, ja vaativat erityistä asiantuntemusta. On tärkeää, että kouluttajalla on mielenterveyden ensiaputaitojen kouluttajan koulutus.

Mielenterveystaitoja voi opettaa joko oma opettaja, tai ulkopuolinen kouluttaja. Ulkopuolisen kouluttajan vahvuus voi olla se, että haastavien teemojen käsittely voi olla nuorelle helpompaa, kuin muusta kouluarjesta tutun opettajan kanssa. Lisäksi on syytä huomioida, että koska mielenterveyden ensiaputaidot eivät tällä hetkellä sisälly opettajakoulutukseen, opettajat tarvitsevat asiassa lisää välineitä ja resursseja.

Nuoret ovat toivoneet itse mielenterveystaitojen vahvistamista. Kouluissa annetaan koulutusta tekohengityksen tai muun ensiavun antamiseen, mutta nuoret eivät usein saa opetusta siihen, kuinka autetaan kaveria, jolla on paniikkikohtaus. Siksi mielenterveystaitojen ja mielenterveyden ensiaputaitojen lisäkoulutuksen pilotointi on perusteltua, ja osana pilotointia on syytä arvioida oppilaiden kokemuksia koulutuksen hyödyistä.

Kouluilla on hyvät mahdollisuudet hyvinvoinnin systemaattiseen ja kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Kouluilla on jo pitkään ollut käytössä erilaisia tunne- ja vuorovaikutusohjelmia kuten Askeleittain, Friends ja Hyvän mielen koulu -ohjelmat, joihin kuuluu myös mielenterveystaitoja vahvistavia sisältöjä.

Toimialalla on myös käynnissä Resetti-koulutuskonseptointi. Resetti on kokeilutoimintaa, jossa kehitetään lapsen ja nuoren kasvua ja hyvinvointia tukevaa ryhmätoiminnan ja perheluokan mallia. Toiminnalla tuetaan oppilaita haastavissa kehitysvaiheissa yhteisen jäsentämisen, konkreettisten suunnitelmien, taitojen opetteluun ja oppilaiden läheisten aikuisten tiivistetyn yhteistoiminnan avulla. Henkilöstön systemaattiset koulutukset on tarkoitus käynnistää syyslukukaudella 2021.

Perusopetuksen opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön hyvinvointiosaamisen kehittäminen on yksi painopistealue. Oppilashuoltohenkilös-

töä on jo koulutettu lyhytterapeuttisiin mielenterveyshoitoihin. Opettajien hyvinvointiosaamista on lisätty mm. Resetti-koulutuksella ja Mima - Mielenterveystaitoja maahan muuttaneille oppilaille -koulutuksella.

Osa kouluista on osallistunut tai parhaillaan osallistuu Hyvinvoinnin juurilla kouluyhteisöjen arjessa —valmennukseen, joka on yhteisövalmennusmalli perusopetuksen yhteisöllisen hyvinvointityön tueksi. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, perusopetuksen oppilashuolto ja Curiosa ovat yhdessä kehittäneet kouluyhteisön hyvinvointityötä tukevan valmennusmallin, jota ohjaa pyrkimys luoda kouluista sellaisia yhteisöjä, joissa kaikki lapset ja nuoret voivat kokea turvallisuutta, osallisuutta ja arvostusta.

Toimialan asiantuntijat ovat perehtyneet tarjolla oleviin mielenterveyttä edistäviin koulutuksiin ja keskustelleet aiheen parissa työskentelevien asiantuntijoiden sekä nuorten kanssa. Asiantuntijoiden arvion mukaan mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointi ei tuo mitään lisäarvoa opetussuunnitelman toteuttamiseen ja kouluissa jo tehtävään yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön. Lisäksi tarjolla olevan koulutuksen koulutuskustannukset jo yhden peruskoulun henkilöstön kouluttamiselle muodostuisivat suuriksi hinta-arvion ollessa noin 3 300 euroa. Nuoret itse korostivat hyvinvoinnin merkitystä osana opintoja ja kouluarkea.

Koronaepidemian aikana lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteet ovat tulleet esille. Toimialalla on seurattu aktiivisesti hyvinvoinnin tilastoja ja tunnistettuun hyvinvointivajeeseen on suunnitteilla toimenpiteitä. Hyvinvointitietoa tullaan keräämään systemaattisesti kaikissa kouluissa samalla tavalla Koulun hyvinvointiprofiilia käyttäen. Näin saadaan kokonaiskäsitys hyvinvoinnin tilasta ryhmän, koulun ja koko kaupungin tasolla. Tulosten pohjalta suunnitellaan myös tarvittavia toimenpiteitä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että mielenterveyden edistämiseen liittyviä teemoja pidetään yllä ja jo käytössä olevia ohjelmia käytetään systemaattisesti kouluissa osana opetusta. Lautakunta ei katso tarpeelliseksi erillistä mielenterveystaitoja vahvistavan koulutuksen pilotointia, koska kouluissa on jo tartuttu mielenterveystaitojen vahvistamiseen kokonaisvaltaisesti ja panostettu henkilöstön hyvinvointiosaamisen kehittämiseen.

Käsittely

04.05.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Anu Korppi: Nyt tekstissä sanotaan: "Hyvinvointia halutaan usein edistää valistuksen näkökulmasta. Tämä ei kuitenkaan ole tehokkain tapa etenäkään nuorten kanssa työskenneltäessä. Nuoret itse eivät koe mie-

lekkääksi luento- ja oppikirjamaista käsittelyä mielenterveysasioissa. Nuoret kaipaavat henkilökohtaista kohtaamista, kuuntelemista, toiminnallisuutta ja asioiden käsittelyä osana kouluarkea. Yksi kuormittava tekijä kouluarjessa ovat erilliset ja arjesta irralliset koulutukset. Yhteisöllisessä oppilashuollossa suunnitellaan, miten hyvinvointitaitoja toteutetaan ja kehitetään kouluissa. Luontevinta on sisällyttää mielenterveystaitoja vahvistavia teemoja eri oppiaineisiin toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen."

Esittäisimme tämän korvaamista seuraavasti:

"On tärkeää varmistaa, että nuoret kokevat tullessa kuulluiksi ja saavansa koulusta modernia, kattavaa mielenterveystaitojen opetusta. Nuorten kohdalla mielekkäin koulutusmalli perustuu henkilökohtaiseen kohtaamiseen, kuuntelemiseen, toiminnallisuuteen ja asioiden käsitteilyyn osana kouluarkea. Mielenterveyden ensiaputaitokurssit, joita järjestetään Suomessa aikuisille, perustuvat luennoinnin sijaan toiminnallisiin harjoituksiin ja nuorten omaan pohdintaan ja keskusteluun. Käsiteltävät aiheet ovat herkkiä, ja vaativat erityistä asiantuntemusta. On tärkeää, että kouluttajalla on mielenterveyden ensiaputaitojen kouluttajan koulutus.

Mielenterveystaitoja voi opettaa joko oma opettaja, tai ulkopuolinen kouluttaja. Ulkopuolisen kouluttajan vahvuus voi olla se, että haastavien teemojen käsittely voi olla nuorelle helpompaa, kuin muusta kouluarjesta tutun opettajan kanssa. Lisäksi on syytä huomioida, että koska mielenterveyden ensiaputaidot eivät tällä hetkellä sisälly opettajan koulutukseen, opettajat tarvitsevat asiassa lisää välineitä ja resursseja.

Nuoret ovat toivoneet itse mielenterveystaitojen vahvistamista. Kouluissa annetaan koulutusta tekohengityksen tai muun ensiavun antamiseen, mutta nuoret eivät usein saa opetusta siihen, kuinka autetaan kaveria, jolla on paniikkikohtaus. Siksi mielenterveystaitojen ja mielenterveyden ensiaputaitojen lisäkoulutuksen pilotointi on perusteltua, ja osana pilotointia on syytä arvioida oppilaiden kokemuksia koulutuksen hyödyistä."

Kannattaja: Emma Kari

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Nyt tekstissä sanotaan: "Hyvinvointia halutaan usein edistää valistuksen näkökulmasta. Tämä ei kuitenkaan ole tehokkain tapa etenäkään nuorten kanssa työskenneltäessä. Nuoret itse eivät koe leikkääksi luento- ja oppikirjamaista käsittelyä mielenterveysasioissa. Nuoret kaipaavat henkilökohtaista kohtaamista, kuuntelemista, toiminn-

nallisuutta ja asioiden käsittelyä osana kouluarkea. Yksi kuormittava tekijä kouluarjessa ovat erilliset ja arjesta irralliset koulutukset. Yhteisöllisessä oppilashuollossa suunnitellaan, miten hyvinvointitaitoja toteutetaan ja kehitetään kouluissa. Luontevinta on sisällyttää mielenterveystaitoja vahvistavia teemoja eri oppiaineisiin toiminnallisia menetelmiä hyödyntäen." Esittäisimme tämän korvaamista seuraavasti: "On tärkeää varmistaa, että nuoret kokevat tullessa kuulluiksi ja saavansa koulusta modernia, kattavaa mielenterveystaitojen opetusta. Nuorten kohdalla mielekkäin koulutusmalli perustuu henkilökohtaiseen kohtaamiseen, kuuntelemiseen, toiminnallisuuteen ja asioiden käsittelyyn osana kouluarkea. Mielenterveyden ensiaputaitokurssit, joita järjestetään Suomessa aikuisille, perustuvat luennoinnin sijaan toiminnallisiin harjoituksiin ja nuorten omaan pohdintaan ja keskusteluun. Käsiteltävät aiheet ovat herkkiä, ja vaativat erityistä asiantuntemusta. On tärkeää, että kouluttajalla on mielenterveyden ensiaputaitojen kouluttajan koulutus.

Mielenterveystaitoja voi opettaa joko oma opettaja, tai ulkopuolinen kouluttaja. Ulkopuolisen kouluttajan vahvuus voi olla se, että haastavien teemojen käsittely voi olla nuorelle helpompaa, kuin muusta kouluarjesta tutun opettajan kanssa. Lisäksi on syytä huomioida, että koska mielenterveyden ensiaputaidot eivät tällä hetkellä sisälly opettajakoulutukseen, opettajat tarvitsevat asiassa lisää välineitä ja resursseja.

Nuoret ovat toivoneet itse mielenterveystaitojen vahvistamista. Kouluissa annetaan koulutusta tekohengityksen tai muun ensiavun antamiseen, mutta nuoret eivät usein saa opetusta siihen, kuinka autetaan kaveria, jolla on paniikkikohtaus. Siksi mielenterveystaitojen ja mielenterveyden ensiaputaitojen lisäkoulutuksen pilotointi on perusteltua, ja osana pilotointia on syytä arvioida oppilaiden kokemuksia koulutuksen hyödyistä."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 9

Ted Apter, Fatim Diarra, Emma Kari, Pia Kopra, Vesa Korkkula, Anu Korppi, Petra Malin, Dani Niskanen, Matias Pajula

Tyhjä: 4

Martina Harms-Aalto, Abdirahim Husu Hussein, Ville Jalovaara, Pia Pakarinen

Poissa: 0

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Anu Korpin vastaehdotuksen äänin 9-0. Tyhjää äänesti 4.

14.06.2021

Asia/14

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Heidi Roponen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 71927
heidi.roponen(a)hel.fi

Vesa Nevalainen, oppilashuollon päällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi

Heidi Halkilahti, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 22889
heidi.halkilahti(a)hel.fi